

Gaia

er det vesenet som omfatter oss alle og som - lenge før og lenge etter oss mennesker - ufortrødent og endeløst oppfinnsomt skriver sin skrift i grus. Hun er også den grunnleggende inspirasjonen og selve mønsteret for alle de skribentene og praktikerne som denne spalten forsøker å presentere.

Gaia - opprinnelig navnet på den greske jordgudinnen - betegner i dag en vitenskapelig teori om biosfæren som helhet, oppfattet som en eneste stor organisme som aktivt søker å bevare sitt eget liv. Jeg vil ikke gå inn på teorien, men henvise til en skisse i et tidligere nummer av spalten, i Ringen 31, juli 1983. Opphavsmannen til Gaia-teorien, atmosfærekjemikeren James Lovelock, sto i mange år temmelig alene; han ble enten ignorert eller latterliggjort. Slik er det ikke lenger. Han og hans fremste støttespiller, cellebiologen Lynn Margulis, har utgitt og fått diskutert en rekke artikler i en del av verdens fremste vitenskapelige tidsskrifter, og en rekke forskere fra mange ulike fagfelt bidrar idag aktivt til utbygging av teorien. Grunnen er at det stadig kommer inn ytterligere bekreftelse på at Lovelock har rett: En rekke hittil uforklarlige trekk ved biosfærens utvikling og tilstand kommer her på plass i en systematisk og meningsfull sammenheng.

En milepel er nettopp passert i Gaiateoriens utvikling: I tiden 21. - 24. oktober ble den første internasjonale og grense-fritt tverrfaglige konferansen om Gaiaforskningen

SKRIFT I GRUS NO. XXV

avholdt. Det skjedde ved Wadebridge Ecological Centre i Cornwall i England i regi av ECOROPA og redaksjonsgruppen bak The Ecologist. -Dermed måtte selvfølgelig RINGEN være til stede.

Vi kommer tilbake med detaljer fra konferansen senere, og en fullstendig rapport vil også foreligge trykt (og tilgjengelig for enhver interessert). La meg i denne omgangen bare trekke fram et par moment:

Konferansen var altså preget av ekstrem tverrfaglighet - som seg hør og bør, i og med at sammenhengene innen Gaia omfatter alt som vitenskapen bedriver. Dermed ble også problemene med oppsplittingen i spesialfelt satt på spissen - et gammelt, sentralt interesseområde for Ringens medarbeidere. Om noe forskningsemne skal kunne rive ned igjen veggene mellom fagene så må det vel være arbeidet med å forstå Gaia! Gaia-forskningen kan altså kanskje snu den utviklingen vi har sett mot totalt tap av oversyn, og legge grunnen for en ny forskningskultur.

Ikke minst ble dette illustrert ved at debattene etter foredragene lett utviklet seg i filosofisk retning. Ett av de mest interessante innleggene ble levert av filosofen David Abram, som trakk konsekvenser av Gaiateorien for menneskets opplevelsesform og væremåte, under påvirkning bl.a. av M. Merleau-Ponty og J.J. Gibson (se SIG nr. XXI og XXIII!).

La meg også nevne at økofilosofigruppens gamle tese om at "mangfold gir livsstyrke" - angrepet fra mange hold - støttes av alle de sentrale Gaia-teoretikerne: Det kolossale mangfoldet i "funksjonsstrukturer" som Gaia har bygd opp i løpet av sitt 3,5 milliard-årige liv

har gjort henne nesten grenseløst "oppfinnsom" overfor nedbrytende miljøendringer. Men konferansedeltakerne var enige om at dette forholdet ikke gir noen spesiell grunn til optimisme ut fra menneskelig interesse. Dette illustreres av problemene med å vedlikeholde monokulturer. Vi kjemper her en tapende kamp mot Gaias evne til å frambringe organismer (nytt mangfold !) som er motstandsdyktige mot våre mest finurlige kjemikalier.

Det konferansen anså som det mest alvorlige av alle Gaia-ødeleggelser i dag, er utryddelsen av regnskogene, pluss den generelle forørkningen. Utgangen av denne utviklingen kan bli en radikalt endret Gaia,- en som må "begynne på nytt", og som ikke har plass til organismer av menneskets type.

La meg avslutte denne gangen med å påpeke det bemerkelsesverdige i at Brundtland-kommisjonen ikke synes å ha vært klar over det hittil 17-årige internasjonale arbeidet som er utført omkring Gaiateorien - det eneste virkelig altsamlende studiet av planetens levende system! Men hadde de vært det, ville det blitt enda vanskeligere å ende opp som kommisjonen har gjort - i politisk bestemt handlingslammelse. Vi ville vel da ikke fått noen rapport. Iøvrig er det gode grunner til å oppfatte kommisjonens rapport som den hittil klareste bekreftelsen på et samfunnssystem som ikke vil kunne korrigere sin katastrofekurs.

Sigmund Kvaløy